

6 Şubat Depremi

SAHA GÖZLEM RAPORU

6 Şubat depremlerinde
hayatlarını yitiren
tüm kadınlara...

'Biz yanardağlarız.

Biz kadınlar, deneyimlerimizi

gereçeklerimiz olarak sunduğumuzda

bütün haritalar değişir.

Yepyeni dağlar yükselir.'

Ursula K. Le Guin

Bu rapor,
Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (CŞMD) ve
Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV) gönüllüleri
tarafından hazırlanmıştır.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği'ne (KİH-YÇ)
katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Depremi ilk haftası; bölgeyi ziyaret öncesi koordinasyon ve organizasyon çalışmaları

6 Şubat tarihinde meydana gelen ve 11 ili etkileyen¹ deprem sonrası CŞMD ve KADAV'dan 14 gönüllü, kısa, orta ve uzun vadede ihtiyaçları tespit etmek, gözlem yapmak ve acil ihtiyaçların teminine destek sunmak amacıyla Hatay'a iki ziyaret gerçekleştirdi. Gönüllü ekibin Hatay'ı seçmesinde, depremden en çok etkilenen illerin başında olmasına karşın yardım ve desteklerin uzun bir süre boyunca çok yetersiz kalması etkili oldu. Yanı sıra, Hatay göçmen nüfusu yoğun bir il ve Kadınlarla Dayanışma Vakfı da göçmen kadınlarla ilgili çok deneyimli bir STK olduğu için, Hatay ilinde destek sağlamanın ve tespit çalışması yapmanın daha etkin ve faydalı olacağı düşünüldü. İlk ziyaret 15-20 Şubat tarihleri arasında gerçekleşti.

İki kurumun çalışma alanları da afetin akut dönemlerini kapsamıyor. Ancak depremin üzerinden 10 gün geçmiş olmasına rağmen depremden etkilenen diğer illerde olduğu gibi, Hatay'da da hala afetin akut dönemine özgü koşulların sürdüğünü tespit ettik. Sahadan, kadınların özellikle hijyen malzemelerine ulaşamadığı ve özel ihtiyaçlarını karşılamak üzere ayrıştırılmış kadın dostu alanlar olmadığı için ciddi sağlık sorunlarına neden olabilecek koşullarda yaşadıkları, transların yemek sırasına bile alınmadıkları ve kötü muameleye maruz bırakıldıkları geri bildirimini alıyorduk. Şiddet vakalarının artış göstereceği beklentisi oluşmuştu. Bu gibi problemlerin çözümüne destek sunmak, gerekli durumlarda müdahale edebilmek ve diğer acil ihtiyaçları tespit edebilmek amacıyla bir gönüllü ekibi oluşturmak üzere hızlı bir şekilde organize olduk.

Depremi ilk haftası “**Deprem bölgesine gidiyoruz**” başlığı ile ilan yayınlayan KADAV, bir form üzerinden gönüllü çağırısı yaptı. Başvurular, ilk etapta gerek görülen meslek gruplarına göre ayrılarak tek tek arandı. 14 Şubat 2023 tarihi belirlenerek bu tarihte yola çıkabilecek kişilerle deprem bölgesine gidiş hazırlıklarına başlandı. Bu süreçte bölgede OHAL ilan edilmesiyle, karşımıza çıkabilecek olumsuzluklar ve alınabilecek tedbirleri konuştuğumuz bir dizi toplantı da gerçekleştirdik. Ayrıca Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği'nin organizasyonu ile ekibe psikolojik ilk yardım eğitimi verildi. Bu eğitimin kaydı alınarak, diğer gidişler için de kullanılmak üzere arşivlendi. Bölgeye gidişte gerekli olan ekipman desteği gönüllülerin kendi çabaları ve İBB tarafından sağlandı.

1 Afetten etkilenen illerde, 14.013.196'sı [7] Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, 1.738.035'i [8] geçici koruma statüsünde olmak üzere toplam 15.784.390 kişinin yaşadığı bildirildi. Ayrıca, bölgenin demografisinin çok dilli, çok dinli, çok mezhepli ve çok etnisiteli olduğuna dikkat çekmek gerekir. <https://gocarastirmalaridernegi.org/attachments/article/311/G%C3%B6%C3%A7menler%20ve%20Deprem%20-%20Durum%20Tespit%20Raporu.pdf>

Gönüllü ekibi profesyonel destek sunabilmek amacıyla sosyal hizmet uzmanları, avukat, psikolojik danışmanlar, hekim ve mühendislerden oluşturuldu. Ancak ekip her ne kadar psikososyal destek odağında oluşturulsa da ilk ziyaret, psikososyal destek koşullarının henüz mevcut olmaması göz önünde bulundurularak keşif, ihtiyaçların tespiti ve giderilmesi öncelikli ve bunun yanı sıra psikolojik ilk yardım sağlama odaklı gerçekleşti.

Bölgeye biri “**Kadın+lar için Dayanışma Noktası**” olarak, diğeri de gönüllülerin barınma ve ihtiyaçlarını gidermek üzere tasarlanan iki otobüs ile gidildi. Dayanışma otobüsü; afet anı ve sonrasında kadın ve LGBTİ+’ların yaşadıkları sorunlar göz önünde bulundurularak, onların dinlenecekleri, ihtiyaç duydukları acil hijyen malzemelerine erişebilecekleri ve profesyonel ekip üyeleriyle sorun ve ihtiyaçlarını görüşüp danışabilecekleri bir güvenli alan olarak düzenlendi.

**DEPREM
BÖLGESİNE
GİDİYORUZ**

Depremden etkilenen kadınlar, çocuklar ve LGBTİ+ bireyleri ile dayanışmak için oluşturduğumuz gönüllü formunu doldurarak çalışmalarımıza katılabilir, aynı ve nakdi desteklerinizle dayanışmamızı güçlendirebilirsiniz.

kadav
kadınlarla dayanışma vakfı
women's solidarity foundation

Depremin ikinci haftası; bölge ziyaretine dair gözlem, tespit ve daha sonraki dönemde yapılacak çalışmalar için öneriler

Ziyaret sırasında acil ve temel ihtiyaçların karşılanmasına destek olmanın yanı sıra, etkili ve sürdürülebilir bir müdahale alanı oluşturabilmek ve bunun planlamasını örgütleyebilmek amacıyla bölgenin birden fazla ve belli aralıklarla ziyaret edileceği öngörülmüştür. Bu doğrultuda, ilk ziyaretin iki hafta sonrasında Hatay'a ikinci bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaret de CŞMD ve KADAV ortaklığında, bölgedeki farklı etnisiteden ve Hatay merkezi dışında bulunan kadın ve LGBTİ+'ların güvenliği ve ihtiyaçlarının analizi hedeflenerek gerçekleştirilmiştir. İkinci ziyarette de KADAV'ın oluşturduğu gönüllü formu aracılığıyla başvuruda bulunan ve ilk ziyarete katılmamış gönüllüler seçilerek, yine sosyal hizmet uzmanı, psikolog, avukat odaklı bir ekip oluşturulmuştur. İlk ziyaretin oluşturduğu deneyim çerçevesinde, Hatay merkezi dışında yapılacak çalışmalar için iki binek araç kiralanarak köy ve mahalle ziyaretlerine uygun bir gidiş programı yapılmıştır.² Ayrıca ikinci ziyaret öncesinde Mor Çatı, Hatay'a gidiş organizasyonunun ardından oluşabilecek ikincil travmaların mümkün mertebe hafifletilmesi amacıyla gönüllü ekibine grup çalışmalarısıyla destek sunmuştur.

Durum Tespiti ve İzlenimler:

Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi (UNWOMEN) de afet sırasında kesşimsel bir analizin ihtiyacı ve önemine vurgu yapmıştır:

“İnsanların farklı, değişen ve kesşen kimlikleri, ihtiyaçları, öncelikleri ve kapasiteleri vardır; bunlar, ani başlayan felaketslere ve yavaş yavaş oluşan değişimlere nasıl hazırlandıklarını, bunlarla nasıl başa çıktıklarını ve nasıl mücadele ettiklerini şekillendirir. Farklı cinsiyetslere dayalı afet ve iklim risk ve etkilerini anlamak için kesşimsel bir analiz yapmak gereklidir. Sosyal ağlardan dışlanma, ayrımcılık ve damgalama genellikle şiddet, taciz ve sömürüye karşı savunmasızlığı artırır ve bunların tümü afetler sırasında ve sonrasında artma eğilimindedir.

² İkinci ziyarete dair rapor ayrıca hazırlanacaktır.

'Herkesin bir dizi kesişen kimliği ve rolü, vasıfları ve dezavantajları vardır; bunlardan bazıları afetler ve iklim değişikliğinden kaynaklanan belirli risklere yol açar ve bunlar bazen bir kişinin riskini arttıracak şekilde kesişir.'

Afetler sırasında bu kimlikler ve rollerin beraberinde gelen dezavantajlar bir yandan ağırlaşır, öte yandan ise ağır afet koşullarında göz ardı edilir. Bu durum dezavantajlı grupların afeti yaşama biçimlerini ve ihtiyaçlarını farklılaştırırken, kesişimselliği göz ardı eden müdahaleler sonucu bu ihtiyaçların karşılanmaması ve afetzede ihtiyaçları kapsamında değerlendirilmemesi ile birlikte dezavantajlı durumun derinleşmesi şeklinde sonuçlanır.

Bu nedenle, kesişimsel analiz daha hedefli afet riski azaltma ve dayanıklılık politikaları ve programlama sağlayarak, savunmasızlığı ve dayanıklılığı şekillendiren dinamikleri ortaya çıkarmaya yardımcı olur. Engellilik, yaş, farklı cinsiyet kimlikleri ve cinsel yönelimler, etnik köken, yerlilik, yoksulluk, coğrafi konum/uzaklık, sosyal marjinalleşme ve çatışma gibi bir dizi faktöre dayalı olarak iklim ve afet risklerinin bireyler için nasıl kesiştiğini ele alır.”³

Bu raporda yer alan gözlem ve öneriler hem gözlemlerin raporlanması hem de müdahalelerin belirlenmesi açısından yukarıda bahsedilen nedenler göz önünde bulundurularak, kadın ve LGBTİ+ depremzedelerin afet ve sonrası süreçte yaşadıklarına yönelik kesişimsel bir perspektif sunma hedefiyle oluşturulmuştur. Bu bağlamda, “depremzede olmayı” tek bir profil çerçevesinde belirlenmiş ihtiyaçlara müdahale şeklinde değil, kesişimsellik perspektifinde oluşan ihtiyaç ve müdahalelerin belirlenmesini kapsayacak şekilde ele almak; kadın, yaşlı, LGBTİ+, engelli, göçmen ve benzeri gruplar için farklı kimlik ve özelliklerinden kaynaklanan riskleri en aza indirgeyecektir.

³ Women's Resilience to Disasters Knowledge Hub. <https://wrd.unwomen.org/index.php/practice/topics/intersectionality>

“Nasılsın sorusuna acımızı yaşayamıyoruz diyoruz. Acımı yaşayamıyorum. Onun yerine su içmeyeyim tuvalete gidemem diye düşünüyorum. Bu çok aptalca.”

Depremzede bir kadın

“Çocuğumu ne zaman yıkayacağım? Annem Parkinson hastası zor yürüyor, onu nasıl tuvalete götüreceğim? Burada hastalık kapmadan nasıl, ne kadar zaman yaşayacağım? Bunları düşünmekten acımızı yaşayamıyoruz biz.”

30’lu yaşlarında kadın depremzede

“Evim, yıkıldı, işyerim yıkıldı, eşim cezaevinde. Sağ olsun ablam kapısını açtı, 2 çocuğumla beraber buraya geldim. Ama sığıntı hissediyor insan kendini. Nereye kadar?”

“Yemek yapamıyorum çocuklar abur cuburla besleniyorlar bu beslenmek mi?”

60 yaşında Suriyeli bir kadın depremzede

“Ped var, külot yok, nereye takacağız!”

Temel ihtiyaç malzemelerinin dağıtımlarının düzensizliğinden bahseden 30-40 yaş aralığındaki kadınlar

Depremın onuncu gününde Hatay'a ulaşan ekibimiz öncelikle yardımların toplanıp düzenlendiği ve dağıtımın sağlandığı Expo fuar alanına ulaştı. World Human Relief (WHR), Çorbada Tuzun Olsun Derneği (ÇOTUN), Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG), NEF Vakfı, İhtiyaç Haritası gibi Afet Platformu üyesi olan sivil toplum kuruluşları depoya dönüştürülen fuar alanı Expo Depo'da kıyafet, ayakkabı, tıbbi malzeme gibi bağışların tasnif edilerek ihtiyaç duyulan bölgelere ulaştırılmasını sağlıyor. Fuar alanının içerisinde yer alan kayıt masasından ihtiyaç listesi, adres ve iletişim bilgileri alınarak, gönüllüler tarafından hazırlanan listelerdeki ihtiyaçların ilgili bölgelere gönderimi sağlanmakta.

AFAD koordinasyon noktası ise Serinyol'da havaalanına yakın bir yerde kurulmuştu. Expo Depo alanı AFAD koordinasyonu dışında, Valiliğe rapor vermekle yükümlü ancak sivil koordinasyonun inisiyatifine bırakılmış bir alan. Bu nedenle AFAD ile bölgede temas etmeden, Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin koordinasyonunda çalışmalarımızı tamamladık. CŞMD ve KADAV gönüllü ekibinin ziyaretleri neticesinde, yardımların ulaşamadığı veya kısmen ulaştığı çeşitli köy ve bölgelere dair Expo Depo'da kayıt ve ihtiyaç listeleri oluşturularak bu bölgelere gidildi. Gönüllü ekibimizin ziyaretlerinde, temel insani ihtiyaçlar ve afet sonrası süreçte öncelikli müdahaleler gözetilerek görüşmeler gerçekleştirildi. Depremden sonraki ikinci haftada öncelikle şu ihtiyaçlara yönelik sorunlar gözlemlenmiştir:

- Barınma ihtiyacı hala temel bir sorun olarak devam etmektedir. Depremden sonraki ikinci hafta itibariyle, hala birçok kişinin barınma ihtiyacı giderilememiştir. Bunun yanı sıra birçok aile barınma alanlarını ortak kullanmak zorunda; soğuk ve yağmurlu hava koşullarında günlük hayatlarını kalabalık çadırlarda geçirmek durumundadır.
- Gıda yetersiz veya düzensiz dağıtılmaktadır. İçerik bakımından besleyici gıdaya ulaşım hala çok güçtür. Gıdanın düzenli temini konusunda depremzedelerde genel bir endişe hakimdir.
- Tuvalet ve banyo gibi temel ihtiyaç ve hijyene ulaşım çok kısıtlıdır. Özellikle kadınlar tuvalet veya hijyen ihtiyaçlarını giderecek güvenli alanlara sahip olmamaları nedeniyle hasarlı evlere girmeyi göze almaktadır. Banyo ihtiyaçları hala çoğunlukla sağlanamamıştır.
- Hafif/orta yaralıların devam müdahalesi, kronik hastaların tespiti, deprem sonrası ortaya çıkan hastalıklara müdahale ve ilaç temini noktasında ciddi eksiklikler tespit edilmiştir. Kronik hastaların doktora ve ilaca erişimi çok kısıtlıdır.

- Bölgeye gelen destekler eşit ve adil bir biçimde dağıtılamamıştır. Temel ihtiyaç desteğine hala ulaşamayan birçok kişi bulunmaktadır. Çamaşır yıkama imkânı olmadığından, en çok ihtiyaç duyulan şeyin iç çamaşırı ve çorap olduğu görülmüştür.

- Kadınların ev içi emeği ve bakım yükünün çadırlarda da devam ettiği görülmektedir. Elde çamaşır/bulaşık yıkama, yaşlı, hasta ve çocukların bakımını sağlama, çadır ve çevresinin düzen, hijyen ve güvenliğini sağlama gibi gündelik işlerin kadınların üzerinde, katlanmış ve daha zor hale gelmiş olması kadınların bakım yükünün arttığını göstermektedir.

- Göçmenlerin çadır veya barınaklarının çoğunlukla kurulan çadır kentlerin kıyılarında veya uzağında yer aldığı, göçmenlerin kaynaklara erişim konusunda yeteri kadar bilgilendirilmedikleri gözlemlenmiştir. Özellikle sosyal medyada ayrımcı bir dille yayılan yağma haberlerinin yarattığı gergin ve kutuplaşmış ortamda göçmenler ihtiyaçlarını dile getirmek ve yardım talep etmek konusunda çekinceli davranıyor ve güvenlik endişesi yaşıyorlar.

- Çadırların bulunduğu alanlar da dahil olmak üzere, kadınlar açısından güvenlik henüz sağlanamamıştır. Halihazırda kısıtlı olan şiddeti önleme ve kadınları koruma mekanizmalarının deprem ve sonrasında çökmüş olduğu gözlemlenmiştir. Kadınları şiddetten koruyacak herhangi bir birim veya iletişimin oluşturulmadığı, oluşturmasının planlanmadığı gözlemlenmiştir. Göçmen kadınlar, göçmen olmanın güvencesizliğine ek olarak taciz ve şiddet tehlikesi altında da yaşamaktadır.

- Bölgedeki depremzedelere ya da göç eden depremzedelere ilişkin belli bir profil beklentisi olduğu, 'bazı ihtiyaçların' depremzede profili ile örtüşmemesi kaygısının depremzede kadınlar tarafından taşındığı gözlemlendi. "Bu koşullarda istersem ayıplar mısınız ama güneş kremi ihtiyacım var", "Depremden önce her gün ruj sürerdim, şimdi yine sürebilmeyi isterdim ama insanlar ne der bilmiyorum", "Krem yok, sizin dışınızda kimseye söyleyemedim ama ellerim çatladı" ifadeleri, kadınların belirgin bir "depremzede" profili çerçevesinde kalmaya itildiklerine örnek teşkil etmiştir.

- LGBTİ+'ların da benzer şekilde, "depremzede profili"nin dışına çıkan ihtiyaçları için herhangi bir destek merkezine başvuramadıkları, hormon ilaçları gibi ihtiyaçlarının "öncelikli olmama" gerekçesiyle karşılanmadığı ve bu ihtiyaçların temel ihtiyaç olarak görülmemesi sebebiyle hormon ilacı taleplerinin geri çevrildiği tespit edilmiştir.

Kadın ve LGBTİ+'ların maruz bırakıldıkları ve bırakılmaları olası şiddete karşı başvuru mekanizması afet bölgesinde çökmüş durumdadır. Bu durum çevre illere ve metropollere yönelen afetzedeler için de geçerlidir. Bilmedikleri bir şehirde ve son derece yoğun başvurular arasında destek mekanizmalarına ulaşmanın zorlukları ayrı, organizasyonsuzluk nedeniyle sistemin işlememesi ayrı sorunlara neden olmaktadır.

- LGBTİ+ dışlayıcı tutumlar, temel ihtiyaçların karşılandığı noktalarda da belirgindir. Barınma alanlarına kabul edilmeme, çadır ihtiyaçlarının karşılanmaması, yemek alanlarından dışlanma gibi tutumlar LGBTİ+ depremzedelerin afet koşullarında temel ihtiyaçlara ulaşmasına engel teşkil ederek, afet koşullarını onlar için daha da ağırlaştırmıştır.
- LGBTİ+'ların güvenliğine ilişkin bölgede herhangi bir önlem alınmaması ve halihazırda kullanmakta oldukları ilaçlara dahi ulaşamamaları, kısacası “pozitif ayrımcılığın pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi”, bu kesimin ayrımcılığa maruz bırakılmasına sebep olmuştur.
- Şiddetin önlenmesi alanında kadın ve LGBTİ+ hareketinin yıllardır emek verdiği destek mekanizmasının çöküşü ve kadın+'lara hizmet veren bir kamu kurumunun olmaması da gözlemler arasında yer aldı. Sahaya ilişkin bu gözlemler, Kadın Dayanışma Vakfı'nın yaptığı çalışma ile maalesef doğrulanmıştır. Hatay bölgesinde şiddete uğrayan kadın+'ların başvuracağı hiçbir mekanizmaya telefon ile ulaşamaması Vakıf tarafından raporlanmıştır.
- Destek mekanizmasını, kendileri de afetzede olan bölgedeki muhtar, jandarma, polis gibi birimlerle kurmanın ya da kurmaya çalışmanın maalesef birçok mahallede desteğe ulaşamamasına neden olduğu gözlemlendi. Bazı muhtarların şehri tahliye ettiği, bazılarının vefat ettiği, bazılarınınsa yardımları akrabalarına dağıttığı duyulan şikayetler arasındadır. Güvenlik ile ilgili önlem alması gereken jandarma ve polisin kendi yas süreçleri içerisinde çalışmak zorunda bırakılması, ekip arkadaşlarının cansız bedenlerini taşımak zorunda kalmak gibi ağır yüklerin ardından güvenliği sağlamaya çalışmalarının beklenmesi koordinasyon sorunlarıyla da birleştiğinde, afet ve depremzedelere gerekli müdahalenin yapılması noktasında engel oluşturmuştur. Tüm bu sorunlar, afet ve sonrasında etkin bir destek mekanizması kurmanın önünde engel teşkil etmiştir.

Müdahale Alanları

Depremiñ üzerinden iki hafta geçmiş olmasına rağmen temel ihtiyaçların giderilmemesi, barınma imkanlarının düzensiz tedariki ve koordinasyonun düzensiz olması göz önünde bulundurularak, gönüllü ekibin ilk etapta müdahalede bulunduğu alanlar şu şekildedir:

- Genel ihtiyaçların karşılanması için destek sağlanması
- Kadın+'lar için hijyen malzemelerinin sağlanması veya hijyen malzemesi sağlayacak merkezlerin belirlenmesi ve bu merkezlerden talepte bulunma
- "Kadın+'lar için Dayanışma Noktası"nın tanıtılması ve ihtiyaç halinde güvenli alan olarak sunulması
- Ekibin kapasitesi dahilinde mümkün olduğunca kadınlara ve LGBTİ+'lara psikolojik ilk yardım sağlanması
- Kadına yönelik şiddet vakalarının mevcut koşullar çerçevesinde nlenmesine dair hızlı mekanizmaların oluşturulması
- Orta vadeli destek çalışmalarının gerçekleştirilebilmesi için bağlantıların kurulması ve olası çalışma alanlarının belirlenmesi

Bölgesel İzlenimler, Temaslar ve İhtiyaç Tespiti

Defne

Gönüllü ekibin ziyareti ilk gün Defne’de Sevgi Parkı’nda kurulan çadır kente gerçekleşmiştir. Çadır kent ancak jandarmanın eşliğinde gezilebilmiş, bu da kurulacak temasları olumsuz yönde etkilemiştir. Gönüllü ekip jandarmanın tüm görüşmeler süresince yanlarında bulunmasından dolayı özellikle kadınlarla etkin görüşmeler gerçekleştirilememiştir. Görüşmelerde dikkat çeken noktalardan biri, çadırların kurulması ve jandarmanın bölgede olmasına rağmen depremi yaşamış kişilerin tedirginliklerinin devam ettiği ve temel ihtiyaçların henüz tam olarak karşılanamamış olmasıdır.

Bunun yanı sıra ilçede yaşayan insanlar daha önce zaten göçmenlerle iç içe yaşadıklarını ve depremden sonra da öyle yaşamaya devam ettiklerini söylese de ekibin gözlemleri Suriyeli göçmenlerin çadırlarının diğer çadırların veya bir arada yaşanan yerlerin daha uzağında olduğu şeklindedir.

Alana ulaştırılan Kadın+ Dayanışma Noktası otobüsü, jandarmanın varlığı ve tedbirleri, temel ihtiyaçlardan yoksunluk, afetin akut döneminin hala devam ediyor olması gibi nedenlerle, sadece ihtiyaçların temini doğrultusunda kullanılabilmmiştir. Kadın ve LGBTİ+’ların kendileri bu alana ulaşamamıştır.

Serinyol

Hatay Belediyesi'nin yaptığı yönlendirme neticesinde ihtiyaç analizi ve psikolojik ilk yardım gibi çalışmalar yapmak üzere 32.000 nüfuslu Serinyol İlçesi'ne gidilmiştir. Serinyol'da bir koordinasyon toplantısı yapılarak bölgede jandarma refakati olmaksızın gezilebilmesi için muhtar ve jandarma komutanı ile görüşüldü. Muhtarın bilgisi dahilinde olması koşuluyla ekibin jandarma eşliği olmaksızın mahallede faaliyet göstermesi için izin sağlandı. Bu durum, depremzedelere yaklaşmak için uygun yöntemlerin uygulanması ve kadınlarla iletişimin daha güvenle ilerleyebilmesi için profesyonel ekibe olanak sağlamıştır. Serinyol'da çadır kent yapısından farklı olarak çadırlar çoğunlukla dağınık düzende yerleştirildiği için daha yaygın ve etkili bir çalışma yürütülebilmesi amacıyla gönüllü ekibi üçer kişilik gruplar halinde mahalleleri gezerek kadınlarla duygu, düşünce ve ihtiyaçların tespiti üzerine görüşmeler gerçekleştirmiştir. İhtiyaçlar not alınmış ve ulaşılabilen ihtiyaçların karşılanması sağlanmıştır.

Bunun yanı sıra bölgede bulunan kadınlarla iki farklı noktada kadın dayanışma çemberleri oluşturulmuştur. İlk çemberde farklı yaş gruplarından 15 kadın ile yapılan

çalışmada “ev kavramının nerede başlayıp nerede bittiği”, “güvende olma hissi”, “güven hissini nın sınırları” konuşulmuş; bölgede yapılabilecek cinsel şiddeti önleyici çalışmalar üzerine fikir alışverişinde bulunulmuştur. Grup sözcüsü belirlenmiş ve iletişimin sürekliliği sağlanmıştır.

İkinci çember yine farklı yaş gruplarından 5 kadın ile gerçekleşmiştir. “Öfke” üzerine yapılan konuşmalar daha baskın gerçekleşmiş ve yas tutma sürecine ilişkin fikir alışverişinde bulunulmuştur. Bu grupta da grup sözcüsü belirlenmiştir.

Serinyol’daki ilk temaslarda, temel ihtiyaçların karşılanması ve çadırların temini konularında yetersiz kalındığı gözlemlenmiştir. Temas edilen kişiler, mahallelerin kendi arasında organize olarak ihtiyaçları karşılamaya çalıştığını ancak kendi çabaları dışında herhangi bir yardım ulaşmadığını belirtmişlerdir. Aracı olanlar Expo Depo alanına veya diğer yardım dağıtan merkezlere giderek ihtiyaçları karşılamaya çalışmış, ancak kadınların ped, iç çamaşırı vb. ihtiyaçlarını rahatça karşılayabilmek için kadınların da depoya gitmek zorunda kaldığını belirtmişlerdir. Bu koşullarda mahallelinin kendi aralarında bir dayanışma kurabildiği ve var olan malzemelerin paylaşımını mümkün olduğunca sağladığı gözlemlenmiştir.

Ekip bu bölgede temel tüketim ihtiyaçlarının, barınma ihtiyacının, tıbbi, ecza ihtiyaç ve taleplerinin tespiti ve bildirilmesine dair çalışma yürütmüş; yanı sıra çocuk, kadın ve gençlerle psikolojik ilk yardım kapsamında görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Arsuz

“Buraya bir Allah’ın kulu gelmedi. Görüyorsunuz çadır yok, kendimiz yaptık hep.”

Hatay Belediyesi’nin yönlendirmesi ile Arsuz ilçesine bağlı Nardüzü Mahallesi’nde kadınlar ile psikolojik ilk yardım kapsamında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Nardüzü diğer bölgelere oranla yıkımın az olduğu bir bölgedir. Ancak evler hasarlı olduğundan depremi yaşamış kişiler, kendi imkanlarıyla barınma alanları oluşturmuştur. Çadırlar genellikle evlerin yanında yer almaktadır ve Nardüzü Mahallesi’nde ayrı bir çadır kent bulunmamaktadır.

Sosyoekonomik ve kültürel düzeyi yüksek olan bölgede marketlerden biri çalışmaya başlamış, ihtiyaçların bir bölümü buradan karşılanmaktadır. Ancak her ihtiyaç kaleminin bölgede bulunmadığı bilgisi edinilmiştir. Bölgede çoğunlukla çoklu aileler yaşamaktadır. Evleri yıkılan kişiler çevre ilçe ve mahallelerden akrabalarının yanına gelmişlerdir. Bazı evlerin kişi sayısı 35’e kadar varmıştır.

“Evim, yıkıldı, işyerim yıkıldı, eşim cezaevinde. Sağ olsun ablam kapısını açtı, 2 çocuğumla beraber buraya geldim. Ama sığıntı hissediyor insan kendini. Nereye kadar?”

Kırılgan grupların (çocuk, yaşlı, hasta vb.) depremle birlikte kırılganlıklarının katlanarak devam ettiği gözlemlenmiştir.

“Annem çok yaşlı ve yatağa bağımlı, deprem anında hemen annemin yanına koştum. Ona sarılarak ‘öleceksek beraber öleceğiz’ dediğimi hatırlıyorum, yine deprem olsa yine evin içine, annemin yanına koşarım.”

Deprem anında yaşanan bu gibi olay ve durumların, bakım emeğinin kadınlar üzerindeki etkisinin afetlerde de toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı kadın ölümlerinin artmasına yönelik bir etken olduğu görülmüştür.

Mahallede ayrıca muhtarla görüşülmüş, genel olarak hasar tespit çalışmaları konusunda sorun yaşandığı bilgisi alınmıştır. Bölgede çalışma yapan avukatların bilgisi muhtara verilerek Nardüzü Mahallesi’nde de bilgilendirme çalışmaları ve tutanak işlemleri yapılması için talepte bulunabilecekleri hatırlatılmıştır. Hane çalışmalarında ise evleri yıkılmayan kadınların hasar tespit konusunda da sorularının olduğu gözlemlenmiştir.

Antakya, Samandağ gibi ilçelerden gelen haberler doğrultusunda, Hatay'ın geri kalanı için de endişenin yüksek olduğu ve Nardüzü Mahallesi'nin hemen yanında yer alan Mustafa Kemal Mahallesi'nde yıkım ve kayıpların çok yüksek olması sebebiyle, Nardüzü Mahallesi'nde kadınların dayanışma içinde olduğu gözlemlenmiştir. Bu sebeple özellikle afetten önce kadın güçlenmesi çalışması yapan Sosyal Pazar gibi yerel oluşumlar ve kadın hareketinde yer alan aktivist kadınlara, bölgede dayanışma çemberleri oluşturma fikri verilmiştir. Yan mahalleye destek ziyaretleri yapılabileceği, özellikle genç kadınlar için taciz konusunda "biz buradayız" mesajı verilmesinin önemli olduğu konuşulmuştur. CŞMD ve KADAV gönüllüleri Hatay'dan ayrıldıktan sonra kadınlar Mustafa Kemal Mahallesi'nde çadırları ziyaret etmiş ve maalesef taciz şikayetleri aldıklarını gönüllü ekibine belirtmişlerdir. Öbekleşen erkek gruplarının özellikle genç kadınların bulunduğu çadırların etrafında dolaştıkları ve zaman zaman rahatsız edici söz ve davranışlarla tacizde bulunduğu bilgisini edinmişler, bu konuda gönüllü ekibine telefonla geribildirimde bulunmuşlardır.

Orta Vadeli Çalışmalar için

Notlar ve Öneriler:

- Yardımların bölgeye dağıtılma süreci ve güvenliğin sağlanmasının önceden kurgulanması ve bu doğrultuda bölgeye dışarıdan bir sistem aktarılması daha iyi sonuçlar doğurabilirdi ancak bunlar gerçekleşmemiştir. Yerel mekanizmadan destek alarak yerelin bilgisinden faydalanılabilirdi, bu da gerçekleşmemiştir. Afet platformu ya da sivil toplum örgütlerinin tek başına yaptıkları çalışmalar olumlu örnek teşkil edebilir.

- Acil çağrı hatlarını 112'de toplamak daha akılda kalıcı olsa ve ulaşılabilirliğe katkı sunsa da afet bölgesinde yaralanmalara karşılık aranan ambulans hizmeti ile şiddet mekanizmasının bir parçası olan kolluk hizmetinin aynı numaradan hizmet vermesi kadınların şiddete karşı başvuru sistemine ulaşmasını engellemiş veya yavaşlatmıştır. Sadece akıllı telefonlar üzerinden hizmet veren Kades uygulaması

ise telefonunu afette kaybeden kadınlar için kullanılabilir olmaktan çıkmıştır. Uygulamayı erkeklerin telefonuna indirememesi ise “şiddetin ihbar edilme” olasılığını yarı yarıya düşürmektedir.

- Afet nedeniyle bölgeden ayrılan insanların öncelikle Mersin’i tercih ettikleri, Mersin’deki kadın örgütlerinin çok büyük bir yükün altına girdikleri, gönüllülük ile bu süreci aşmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir. Gerek yas süreçleri gerekse yaşadıkları öfke ve ekonomik kayıplarla Mersin’e yönelen kadın ve çocuklarla dayanışmanın başlı başına ve ciddi bir iş yükü olduğu tespit edilmiştir. Mersin’de faaliyet gösteren Günebakan Kadın Derneği ile yapılan çalışma ve görüşmede, özellikle bölgede şiddete maruz bırakılan kadınların Mersin’i güvenli olduğu hissi ile tercih ettikleri, kendilerine çok sayıda afetten kaçan kadının ulaştığı bilgisi edinilmiştir. Diğer yandan, AFAD’ın Afet Bölgesi Tahliye Planı’na göre Hatay’ın tahliye ili olan Muğla’nın da Hatay odaklı çalışmalara dahil edilmesi; bu yüzden Hatay, Mersin ve Muğla illerinde yapılacak çalışmaların daha bütünlüklü bir etki ortaya çıkarabileceği tespit edildi.

- Yukarıdaki 3 ilde yapılacak çalışmaların kadın ve LGBTİ+ hareketiyle birlikte planlanması ve dayanışma içerisinde örülmesinin önemi, sorunlara kesişimsel perspektiften çözümler üretilmesi açısından tespit edilmiştir. Çalışma alanı olarak başka afet ilini ya da illerini belirlemiş kadın ve LGBTİ+ örgütleriyle temas ve koordinasyon kurulması da oldukça önemlidir.

- Mikro düzeyde kurulan kadın çemberleri (Serinyol ve ek raporda anlatılacak Harbiye örnekleri) ve makro düzeyde kadın ve LGBTİ+ örgütleri ile koordineli şekilde Muğla, Mersin ve Hatay’ı içine alan bir çalışma gerçekleştirilmesi ve bu çalışmanın odağının Hatay olması gerekmektedir. Bu, aynı zamanda Muğla ve Mersin’de yaşanması beklenen afet bölgesine dönme eyleminin kendisini de güvenli hale getirmek için gereklidir. Yerel örgütler güçlendirilerek önce Muğla’daki çalışma sonlandırılabilir, sonrasında aynı yöntemle Mersin’deki örgütleri destekleyerek Hatay’a odaklanabilir ve burada kadın+ çemberleri kurarak hem cinsel şiddete karşı hem de istihdamı hedefleyen yerel dayanışma ağları yaratılabilir. Bu projenin en az 1 yıllık bir çalışma gerektirdiği göz önünde bulundurulmalıdır.

- Bölgede çalışma yürüten sivil toplum örgütlerinin, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve eşitlik perspektifinin yerelde içselleştirilmesi için ayrı bir çalışma ve iş birlikleri planlanması gerekmektedir.

unutmayacağız...

*'Fazlasıyla sessiz kaldım
Ama unutmadım melodiyi
Fısıldamaya başladığım ilk andan beri
Kalbimin şarkılarını
Bana kendimi hatırlatır
Bu kafesi kıracağıım gün
Bu kederi terk edeceğim'*

Nadja Adjuman